

EKONOMİ POLİTİK

Pittsburgh'tan İstanbul'a

Erinç Yeldan, 30 Eylül 2009

Dünya kapitalist sisteminin kalbi geçtiğimiz hafta sonunda ABD'nin Pittsburgh kentinde atmaktaydı. Dünyanın en büyük 20 ekonomisinin başkanlarından oluşan ve kısaca G20 diye anılan zirve küresel kriz sonrasında üçüncü kez toplanmış oldu. Küresel ekonomi şimdi yeni bir toplantıya hazırlanıyor. Bu hafta sonunda İstanbul, Dünya Bankası ve IMF'nin yıllık genel kurul toplantılarına ev sahipliği yapacak.

G20 toplantılarının ana vurgusu yalın ve netti: “Küresel krizin sonu görüldü” sözcükleri katılımcıların dillerinden düşmedi. Ancak, bir yandan da “toparlanma sürecinin çok cılız ve istikrarsız olacağı ve her an yeni bir krizin patlak vermesinin beklenebileceği” uyarıları göz ardı edilmemekteydi. Dolayısıyla “büyük” ekonomiler birbirlerini krizden çıkış için yaratılan canlandırma paketlerinin vaktinden önce geri çekilmemesi hususunda uyarmaktan geri durmadılar. Bunun ötesinde G20 zirvesinin ana tartışma konuları iki başlıkta toplandı: “banka ve finansal derecelendirme kuruluşlarının yöneticilerinin fahiş ölçekteki maaş ve ikramiyelerinin sınırlandırılması ve böylelikle risk iştahının önüne geçilmesi” önerisi ve “IMF yönetiminde kotaların yeniden belirlenmesi”. İlk öneriyi Fransa ve İngiltere desteklerken, ABD buna karşı çıkıyordu. İkinci öneriyi ise ABD dayatıyor ve IMF İdare Kurulu'ndaki sandalye sayısını 24'ten, 20'ye indirerek Avrupa ülkelirinin ağırlığını azaltmayı ve Çin ve Brezilya gibi gelişmekte ülkelere daha fazla söz hakkı tanınmasını sağlamaya çalışıyordu.

G20 gündemi bu öneriler üzerinde şekillendi. Gündeme biraz da retorik katmak için İngiltere Başbakanı **Gordon Brown** Pittsburgh buluşmasını şu sözlerle açmıştı: “Eski uluslararası iktisadi dayanışma sistemi artık geride kalmıştır. Yeni sistem ise bugün itibarıyla yaratılmış durumdadır”. Merkezi ABD'de olan “Ekonomik Araştırmalar Merkezi – CEPR direktörü **Mark Weisbrot** ise İngiltere başbakanının konuşmasını şu sözler ile karşılamaktaydı: “ilk cümle doğrudur; ikinci cümle ise bir fanteziden ibarettir”.

Gerçekten de küresel krizi sadece finansal varlıkların ve menkul kıymet borsalarının değerleri ve döviz kurlarındaki ayarlamalar olarak gören iktisadi mantık, krizin çalışan kesimler üzerindeki yıkıcı etkilerini göz ardı etmekten başka bir çare üretememekteydi. Örneğin geçtiğimiz hafta OECD tarafından yayınlanan bir değerlendirme raporu, 2010 yılı sonuna değin OECD'ye üye ülkeler arasında işsiz rakamının 10 milyon kişi daha artacağını tahmin etmekteydi. Böylece küresel krizin başından bu yana işini kaybeden insanların sayısı toplamda 25 milyon kişiyi geçecekti.

OECD'nin raporuna göre küresel krizin neden olduğu işsizlik özellikle genç nüfusu vurmaktadır. 15-24 yaş kuşağındaki genç nüfus için 2010 yılı sonunda işsizlik oranı İspanya'da yüzde 40'a; İtalya ve Fransa'da yüzde 25'e; ülkemizde ise yüzde 23'e ulaşacaktır. OECD'nin değerlendirmeleri bir başka tehlikeye daha işaret etmektedir: OECD'ye göre, eğer bir an önce doğrudan istihdam artırıcı tedbirlere yönelinmez ise, gözlenen işsizlik olgusu giderek *yapısal* bir

Özellik kazanacak ve daha yıllar boyu yüzde 10-11 aralığında seyredecektir. OECD, ayrıca Dünya Bankası'nca hazırlanan bir rapora da değinmekte ve küresel kriz nedeniyle dünyamızda her sene 90 milyon yeni insanın yoksulluk sınırının altına sürükleneceğini aktarmaktadır.

Küresel kriz reel sektörleri ve özellikle enformel kesim çalışanlarını ve yoksulları doğrudan etkilemektedir. Buna rağmen krizden çıkışı sadece bankaların ve finansal şirketlerin kar kayıplarının istikrara kavuşması ve hisse senetlerinin fiyatlarının eski düzeylerine yaklaşması olarak değerlendirilmesi ne derece doğrudur?

Ve hele, ABD Federal Rezerv Başkanı sayın Ben Bernanke'nin söz konusu kıstaslara dayanarak sarfettiği "*şu noktada küresel durgunluk büyük olasılıkla aşılmış durumdadır*" sözcüğü akademik sorumluluklar ile ne derece bağdaşmaktadır?

İstanbul bu hafta sonu IMF ve Dünya Bankası genel kuruluna almaşık bir başka toplantıya da ev sahipliği yapacak. Bilgi Üniversitesi Uluslararası Politik Ekonomi Enstitüsü ve Alman Heinrich Böll Vakfının ortaklaşa düzenledikleri "IMF-Dünya Bankası Ve Krizdeki Dünya: Karşıt Sesler" konferansı Bilgi Üniversitesi Dolapdere Kampüsü'nde toplanacak. Konferans programı üzerine daha ayrıntılı bilgiyi <http://www.boell-tr.org/web/101-672.html> adresinden temin edebilirsiniz.